

*Почерніна Н.В., к.е.н., доцент,
доцент кафедри бізнес-консалтингу та міжнародного туризму
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного*

ТУРИЗМ ЯК ФАКТОР МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Реалізація процесів децентралізації в Україні актуалізувала питання ефективності регіональної політики та необхідність оптимізації її механізму з метою підвищення рівня добробуту населення та забезпечення стійких конкурентних переваг регіону як на національному, так і на міжнародному рівні. Одним із важливих напрямів діяльності регіону, здатним продукувати такі конкурентні переваги, є сфера подорожей і туризму. Це обумовлює актуальність даного дослідження.

Мета дослідження полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні синергетичної ролі туризму у протидії глобальним ризикам та активізації міжнародного співробітництва на регіональному рівні.

В Державній стратегії регіонального розвитку України на 2021-2027 роки зазначено: «Стратегічною метою державної регіональної політики до 2027 року є розвиток та єдність, орієнтовані на людину...» [1]. Одним із основних завдань, що забезпечують реалізацію даної Стратегії, є сприяння внутрішньому туризму. Туризм як складова сфери послуг (третинного сектору економіки) апріорі орієнтований на людину, відтак, внесення даної сфери до переліку пріоритетних завдань регіональної політики є об'єктивно обумовленим. Крім того, туризм є особливим видом діяльності, де ефект синергії проявляється в значних масштабах. Під синергією ми розуміємо мультиплікативний ефект взаємодії кількох факторів, що суттєво перевищує суму результатів дії кожного з них. В межах даного дослідження синергійний потенціал туризму розглядатиметься в контексті сталого розвитку та міжнародного співробітництва регіону.

По-перше, триєдина сутність сталого розвитку «людина – природа – суспільство» створює у сфері туризму ефект синергії потреб та інтересів: суб'єкти туристичного бізнесу задовольняють потреби споживачів та реалізують свій комерційний інтерес щодо прибутку; прибутковість сфери подорожей та туризму частково покриває потребу місцевого бюджету в

податкових надходженнях та реалізує державний інтерес у сфері перерозподілу доходів; фінансова спроможність місцевого бюджету дозволяє втілити соціальні та екологічні програми в інтересах як територіальних громад, так і окремих громадян, а також створює передумови для реалізації інтересу щодо державно-приватного партнерства, у тому числі й у сфері туризму. В результаті, регіон поступово перетворюється на туристично привабливу територію, інтерес до якої проявляють все більше нових споживачів.

По-друге, сфера туризму забезпечує синергію протидії глобальним ризикам. Світовий економічний форум розподілив глобальні ризики у часовому вимірі так, як наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Класифікація глобальних ризиків за версією WEF

Короткострокові ризики (0 – 2 роки)	Середньострокові ризики (3 – 5 років)	Довгострокові ризики (5-10 років)
Інфекційні хвороби	Вибух «бульбашок» активів	Зброя масового знищення
Кризи до існування	Поломка IT-інфраструктури	Крах державної влади
Екстремальні погодні явища	Нестабільність цін	Втрата біорізноманіття
Помилка кібербезпеки	Товарні шоки	Несприятливі технічні досягнення
Цифрова нерівність	Боргові кризи	Кризи природних ресурсів
Тривалий застій	Порушення міждержавних відносин	Колапс соціального забезпечення
Терористичні атаки	Міждержавні конфлікти	Крах багатосторонності
Розчарування молоді	Збої кібербезпеки	Колапс системно значимих галузей або фірм
Ерозія соціальної згуртованості	Помилки технічного управління	Провали кліматичних заходів
Шкода навколишньому середовищу	Геополітизація ресурсів	Негативне ставлення до науки

Джерело: складено автором на основі [2, с. 11]

Розвиток туризму надає широкі можливості для розвитку малого та середнього підприємництва, що протидіє появі кризи засобів існування; активно залучає молодь, що зменшує градус її розчарування існуючими економічними, політичними і соціальними структурами, підсилює інтерес до здорового та активного способу життя; зменшує негативний вплив на довкілля через систему природоохоронних заходів; сприяє встановленню дружніх відносин з іншими країнами; завдяки інтеркультурності протидіє розпаду соціальної згуртованості; спонукає до багатостороннього діалогу різних країн; виступає фактором економічного зростання та надає широкі можливості для розвитку креативної економіки та впровадження інновацій.

По-третє, розвиток туризму реалізує синергію інфраструктурних мереж

регіону, оскільки вимагає узгоджених дій щодо розвитку транспорту, систем зв'язку та комунікацій, житлово-комунального господарства, засобів тимчасового розміщення, харчування, облаштування рекреаційно-курортних територій та зон відпочинку, спортивних об'єктів тощо.

По-четверте, у сфері подорожей та туризму утворюється синергетичний ефект взаємодії таких суспільних інститутів як культура, освіта, релігія, спорт, наука, політика тощо;

По-п'яте, туристичний бізнес може розвиватись як в міській, так і в сільській місцевості, що створює ефект синергії використання ресурсного потенціалу не тільки підприємств, а й селянських домогосподарств [3]. Крім того, туристична сфера може розглядати як висококонкурентне середовище, де співіснування різних за розміром учасників створює синергію кооперації у ланцюгах створення доданої вартості.

По-шосте, розвиток туризму вимагає системної регіональної політики, оскільки демонструє ефект синергії лише в результаті узгодження економічних, нормативно-правових, інформаційних та організаційних заходів; сприяє поєднанню зусиль державних, громадських та приватних інститутів.

По-сьоме, сфера туризму обумовлює синергію міжнародного співробітництва, яке передає імпульси від одного рівня співпраці до іншого рівня: від бізнес-зв'язків між окремими суб'єктами господарювання до укладання угод між органами місцевої влади та місцевого самоуправління, між державними інститутами різних країн, а також за участі міжнародних організацій. Міжнародне співробітництво у сфері туризму бере початок з реалізації конкретного проекту і поступово перетворюється на потужний фактор економічної, освітньо-культурної, суспільного-політичної співпраці різних країн, що сприяє посиленню інтеграційних процесів.

Висновки. Туристична галузь в якості об'єкту регіональної політики має значний потенціал синергії впливу на всі сторони суспільного життя в межах даної території, що з позицій реалізації цілей сталого розвитку може характеризуватись як одна з «точок прориву», здатна підвищити конкурентоспроможність регіону, забезпечити зростання добробуту та активізувати міжмуніципальне співробітництво та міжнародну співпрацю.

Список використаних джерел:

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 6.05.2021)

2. The Global Risks Report 2021. 16th Edition. World Economic Forum. URL: <http://wef.ch/risks2021> (дата звернення 6.05.2021)

3. Serhii Kalchenko, Denis Yeremenko, Diana Hrybova. Features of the resource potential in peasant farms. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol 4, No 4. P. 140-144

УДК 330.341.1

*Скрипник Н.Є., к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки та управління національним господарством
Есенмуратов С., студент магістратури І курсу
спеціальності «Міжнародні економічні відносини»
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара*

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

На перетині ХХ-го і ХХІ-го століть сформувалися необхідні і достатні умови формування глобальної парадигми розвитку як об'єктивно зумовленої та безальтернативної і водночас надскладної, суперечливої і дискусійної. В систематизованому відповідно до сучасних критеріїв вигляді теоретичний арсенал дослідження глобалізації характеризується розумінням:

- по-перше, закономірності і незворотності глобалізаційного процесу;
- по-друге, цивілізаційної цілісності людства у науково-технологічному, економічному і соціальному планах;
- по-третє, міждисциплінарності наукових пошуків і практичних аналітичних оцінок.

В академічних дослідженнях глобалізації більшість зарубіжних і вітчизняних учених з метою поглиблення й деталізації аналізу цього загалом єдиного процесу виокремлюють політичний, науково-технологічний (насамперед інформаційний), економічний і соціокультурний компоненти, а також історичні й цивілізаційні аспекти.

За дефінітивної розмаїтості економічна глобалізація характеризується її дослідниками загалом як вихід міжнародної економіки на найвищий рівень розвитку із системною інтернаціоналізацією умов і сфер людської життєдіяльності [1]. Вона стала безпрецедентним теоретичним і практичним феноменом кінця ХХ — початку ХХІ століть, якісно видозмінила умови,